

ПРАВА НА ВОЛЮ

№2 (245)
2009

Праваабарончы бюллетэнь

Праваабаронцы супраць съмяротнага пакараньня...

У Беларусі распачалася кампанія "Праваабаронцы супраць съмяротнага пакараньня". Мэта кампаніі – спыненне съмяротнай кары ў краіне і далучэньне Беларусі да агульна-еўрапейскіх каштоўнасцяў.

Прадстаўнікі праваабарончай супольнасці краіны падрыхтавалі адпаведную петыцыю. Гэты зварот з подпісамі як вядомых беларускіх дзеячоў, так і простых грамадзянаў будзе перададзены прадстаўнікам Парламенту, Ураду і Прэзідэнту Рэспублікі Беларусь. Ініцыятары кампаніі спадзяюцца, што ўлады Беларусі пяройдуть да рашучых дзеяньняў, накіраваных на спыненне выкананьня съмяротных прысудаў.

"Тое, што ў Беларусі да гэтага часу выконаўца съмяротныя прысуды – абуральна. Гэта вельмі выразна съведчыць пра жорсткасць беларускай рэпресіўнай сістэмы, што ўключае ў сябе суды, прокуратуру і месцы ўтрыманья вязняў. Мне падаецца, што Беларусь працягвае чапляцца за савецкую мінувшчыну, дзе съмяротнае пакаран'не выкарыстоўвалася вельмі-вельмі часта", – адзначыў Але́сь Бяляцкі, праваабаронца, віце-прэзідэнт Міжнароднай федэрациі праву чалавека.

Беларусь зьяўляецца ўдзельніцай Міжнароднага пакту аб грамадзянскіх і палітычных правах, які хаяць і не прадугледжвае абавязковай адмовы ад съмяротнага пакараньня, але скіроўвае краіны да аблежаваньня прымянењня і адмены выключчайнай меры пакараньня. Аднак Рэспубліка Беларусь да гэтага часу не далаўчылася да Другога факультатыўнага пратакола да Міжнароднага пакту аб грамадзянскіх і палітычных правах, накіраванага на адмену съмяротнага пакараньня (прыняты Генеральнай Асамблеяй ААН 15 сінтября 1989 году). Дзяржавы, якія падзіліся ўдзельнічаць у дадзеным Пратаколе, абавязаліся адміністраваць дадзены від пакараньня.

Цяпер Беларусь – адзіная краіна ў Еўропе, дзе выносяцца і прыводзяцца ў выкананьне съмяротныя прысуды. А пасля адмены съмяротнага пакараньня Узбекістанам з 1 студзеня 2008 году нашая краіна стала апошнім з дзяржаваў на постсавецкай прасторы, якая прымяняе гэты від пакараньня.

Менск, 16 студзеня 2009 году.

Дзень Салідарнасці пад канвоем

16 студзеня ў Менску і іншых гарадах Беларусі прайшлі традыцыйныя акцыі Салідарнасці.

У Менску акцыя салідарнасці прайшла па ўжо звычным сцэнары. А 18-й гадзіне актыўісты незарэгістраванай арганізацыі Малады Фронт выйшлі на Каstryчніцкую плошчу ў стапіцы з партрэтамі зьянілых.

Праз некалькі хвілінаў да іх падышлі съпецназаўцы і міліцыянты і пачалі выціскаць з плошчы. Моладзь груба штурхалі ў плечы, адбіралі плакаты, а потым правялі міма Музею Вялікай Айчыннай вайны, рэстарацыі "Журавінка", завярнулі з

вуліцы Інтэрнацыональнай на вуліцу Янкі Купалы і пакінулі на скрыжаваньні з вуліцай Багдановіча.

На гэтым акцыя і аперацыя супраць акцыі завяршыліся.

У гэты ж дзень байцы съпецназу міліцыі ў цывільным затрымалі лідэра руху "Маладая Беларусь" Артура Фінькевіча разам з актыўістамі арганізацыі Сяргеем Кастыленкам.

Гэта адбылося праз некалькі хвілінаў пасля завяршэння акцыі ў горадзе Дня салідарнасці, якую праводзілі актыўісты

(Працэс на стар. 6)

Артур Фінькевіч.

16 студзеня 2009 году.
акцыя ў Пінску

Менск, 16 студзеня 2009 году.

Праваабаронцы не губляють надзеі...

26 студзеня ў Міністэрства юсцьціі былі пададзеныя дакументы для рэгістрацыі Грамадзкага працаабарончага аў'яднання "Наша Вясна", большасць заснавальнікаў якога — сябры ліквідаванага ўладамі Грамадзкага аў'яднання "Праваабарончы цэнтр "Вясна".

Рашэнъне Вярхойнага суда ад 28 кастрычніка 2003 году аб ліквідацыі Праваабарончага цэнтру "Вясна" сябры арганізацыі лічылі і лічаць парушэннем свабоды асацыяцыяյ, гарантаванай Канстытуцыяй і міжнароднымі дакументамі ў галіне правоў чалавека. 24 чэрвеня 2007 года Камітэт па правах чалавека ААН зрабіў выснову, што сваімі дзеяньнямі па ліквідацыі "Вясны" беларуская дзяржава парушыла п.1 арт. 22 Міжнароднага пакту аб грамадзянскіх і палітычных правах. У сваім рашэнні Камітэт пацвердзіў права сябру "Вясны" на адпаведныя сродкі прававой абароны, уключаючы перарэгістрацыю арганізацыі і кампенсацыю, а таксама аваязяў

**"Брэсцкая вясна"
спрабуе
зарэгістравацца**

Дакументы на реєстрацыю
праваабарончага грамадзкага
аб'яднання "Брэсцкая вясна" на-
кіраваныя ў аблывканкам пасль
устаноўчага сходу па стварэнні гра-
мадзкага аб'яднання, што адбыўся
15 студзеня. Кіраўніком аб'яднання
быў абраны праваабаронца Улад-
зімір Вялічкін. Ягоным намеснікам
стаў Уладзімір Малей.

Сябры аўгаднаньня ставяць за мэту аказаць юрыдычныя кансультацыі, бараніць правы грамадзянай у судах і праводзіць адукатыўную працу з моладзьдзю і насельніцтвам.

— Асноўны напрамак дзейнасці нашай арганізацыі, — гаворыць Уладзімір Вялічкін, — гэта абарона правоў чалавека. Ідэя стварэння ўніверсітату, што сёньня ў Рэспубліцы Беларусь, менавіта ў нашай Берасцейскай вобласці, шараговыя грамадзянне практычна ня могуць абараніць свае правы. Адказныя асобы з органаў улады настолькі адмежаваліся ад праблемаў грамадзтва, што перасталі іх зауважаць і цалкам ігнаруюць. Да таго ж, нашая сістэма адукацыі пабудаваная так, што выпускнікі школаў, пачынаючы ўласнае жыццё, ня стануць бараніць свае правы, бо не знаёмыя з рэаліямі гэтага жыцця і ня ведаюць, як працуюць законы і як патрэбна паводзіць сябе ў судах ці ўвогуле ў зносінах з прадстаўнікамі ўлады. Таму ёсьць шмат прыкладаў, калі ўсе намаганьні шараговых грамадзян наўпроч з уладай, як правіла, заканчваюцца безвынікова.

На думку праваабаронцы, разныне ўладаў пакажа, чаго вартыя сёняня заявы ўраду аб лібералізацыі ў Беларусі.

беларускую дзяржаву прыняць меры па прадухіленыні ўчыненъня падобных парушэнъняў.

Абапіраючыся на рашэньне Камітэту ААН, сябры Праваабарончага цэнтра "Вясна" заявілі, што кампенсацыя парушаных правоў будучь лічыцца регістрацыю аб'яднання, і ў жніўні 2007 году зрабілі спробу зарэгістраваць Грамадзкае праваабарончае аб'яднанье "Вясна". Аднак органы дзяржаяунай улады Беларусі ня толькі не выправілі свае памылкі, але і цалкам прайгнавалі меркаваньне аўтарытэтнага міжнароднага органу, чарговы раз прадэмманстраўваўшы непавагу да правоў грамадзянаў краіны і ўзятых на сябе міжнародных авабязацельстваў. Міністэрства юстыцыі, а затым і Вярхоўны суд адмовілі праваабаронцам у праве стварыць асацыяцыю па надуманых і неабгрунтаваных падставах.

Падаючы зараз дакументы ў
Міністэрства юстыцыі, заснаваль-
нікі Грамадзкага праваабарончага

аб'яднання "Наша Вясна" заклікаюць улады Рэспублікі Беларусь выконваць канстытуцыйныя права грамадзянаў краіны, а таксама свае міжнародныя абавязацельствы.

У выпадку адмовы ў рэгістрацыі Грамадзкага праваабарончага аў'яднання "Наша Вясна" па надуманых, неабгрунтаваных прычынах заснавальнікі аў'яднання будуць расцэньваць гэта як прайаву сістэматычнай дыскрымінацыі па палітычных матах і негатывнасцю Рэспублікі Беларусь праводзіць сістэмныя зьмены, скіраваныя на далейшую лібералізацыю ў краіне, у тым ліку ў сферы свабоды асацыяцыяў.

Заснавальнікі Грамадзкаага
праваабарончага аб'яднаньня
"Наша Вясна":

Алесь Бяляцкі,
Валянцін Стэфановіч,
Уладзімір Лабковіч,
Тацяна Рэвяка.

Менск, 26 студзеня 2009 г.

Аштрафувалі за "хуліганства"

22 студзеня ў судзе Першамайскага раёну г. Віцебску адбыўся адміністрацыйны працэс над праваабаронцам Валерыем Шчукіным. Судзьдзя Андрэй Прэйс прызнаў праваабаронцу вінаватым, разгледзеўшы міліцэйскі пратакол, паводле якога спадар Шчукін нібыта не-прыстойной паводзі сябе ў гарадзкім клінічным шпіталі №2, спрабуючы пазбавіць непаўнагадовага Максіма Андрэева ад псіхічнага ціску ўрачапсіхіятра ў сънежні мінулага году. Валерыя Шчукіна асуздзіл да штрафу памерам дзяв'ять базавых величыні.

Суд пастановіў, што Шчукін нібыта спрэвакаваў канфлікт з урачом-псіхіятрам Дзымітрыем Сырнікам, пры гэтым гучна размаўляў, размахваў рукамі, чым учыніў "дробнае хуліганства". Пра гэта паведаміў прадстаўнік Беларускага Хельсінскага камітэтава Павел Левінаў: "Рашэнне не адпавядае нормам заканадаўства. Паказаныні сьведкаў з боку Сырніка-ва, што яны далі падчас судзебнага паседжання, не супладаюць. Па-другое, яны вельмі адрозніваюцца ад паказанняў самога Сырнікава".

На пачатку працэсу Валерый Шчукін хадайнічаў аб допуску ў якасці свайго прадстаўніка сябра Беларускага Хельсінскага камітэту Паўла Левіна. Як паведаміў Павел Левінаў, судзьдзя Андрэй Прэйс адмовіў Шчукіну ў прадастаўленыні прававой дапамогі, чым парушыў Канстытуцыю (арт. 62). Павел Левінаў таксама паведаміў, што ў судзе былі заслуханы толькі съведкі з боку "пациярелага". Съведак, што маглі бы дадаць паказаныні на карысць Шчукіна, судзьдзя Андрэй Прэйс не палічыў вартым выклікаць у суд.

"Хуліганства" спадара Шчукіна звязанае са справай непаўнагадо-

вага Максіма Андрэя, якога ў пашураньне Канвенцыі аб правах дзіцяці і Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь адміністрацыя Каstryчніцкага раёну г. Віцебску без судовага рашэнья пазбавіла права пражываць з бацькамі, а абласныя медыкі ўтрымлівалі ў псіхіяtryчнай клініцы. 11 снежня, калі маці Тацяна Андрэя, старэйшы брат Вячаслав і праваабаронцы прыйшли наведаць Максіма, у палаце з ім размаўляў съпецяяліст па псіхіяtry Сырнікаў. Па словамах наведальнікаў, Максім быў вельмі ўзрушаны і прасіц псіхіятра, каб той пакінуў яго ў супакоі. Патрабаванні маці спыніць псіхічны ціск на яе дзіця Сырнікаў прайгнараваў.

Паводле словаў В.Шчукіна, ён ня мог дазволіць зьдзекавацца з дзіцяці, а таму яму прыйшлося выставіць псіхіятра з палаты: "Натуральна, я ўступіўся за дзіця і прымусіў "сыпецыяліста па псіхіяtry" пакінуць хлопца ў супако, паказаўшы яму на дзвёры. Сырнікаў тут жа выклікаў міліцыю з аўтаматамі. Яна прыбыла, але не стала ўмешвацца, паколькі не знайшла для гэтага падставы. Тады ён падаў на мяне заяву, што я яго абразіў. Наша доблесная міліцыя тут жа ўзрадавалася і замест "абразы", за якую прадугледжаны толькі штраф, склала пратакол за "хулігансціва", за якое могуць пасадзіць "на суткі". Даўно не сядзеў, і ім вельмі хочацца туды мяне ўпекны. Акрамя таго, напісалі ў пратаколе, што я яшчэ лаяўся мацюком, як звычайна", – паведаміў Валеры Шчукін. – У сваю чаргу я напісаў у прокуратуру заяву аб узбуджэнні супраць Сырнікава крыміналнай справы, паколькі прымусовае пасяленнне ў "псіхушку" забаронена законам. Прокуратура пакуль маўчыць".

"Быць праваабаронцам – пэўная місія чалавека, а ня толькі пасада..."

Гутарка з праваабаронцам Алесем БЯЛЯЦКІМ

– Спадар Алесь! У сродках масавай інформацыі цяпер якраз актыўна абмяркоўваеца інфармацыя аб тым, што ў Міністэрстві пададзення дакументы на рэгістрацыю грамадзкага праваабарончага аб'яднання "Наша Вясна", сярод засновальнікаў якога – сябры ліквідаванага ўладамі праваабарончага цэнтра "Вясна"...

– Сапрэды, сярод тых, хто падаў заяву, праваабаронцы, што працаўалі ў ліквідаваным цэнтры "Вясна", і якія працуець цяпер, паколькі быць праваабаронцам гэта пэўная місія чалавека, а ня толькі пасада. Мы, каля 70 чалавек з усёй Беларусі, правялі ўстаноўчы сход і падалі дакументы на рэгістрацыю "Нашай Вясны", паколькі беларускае заканадаўства патрабуе зъмены назвы арганізацыі, каб яна не супадала з назваю арганізацыяў, што былі раней зачыненыя.

Нагадаю, што "Вясну" ліквідавалі ў кастрычніку 2003 году за яе актыўную пазіцыю, за крытыку уладаў, адвінавачанын іх у фальсіфікаціі прэзідэнцкіх выбараў 2001 году. Гэта была пэўная помста з боку уладаў. Аднак сілавыя заходы дзяржавы не прывялі да спынення праваабарончай працы, паколькі ніхто ня мае права забараніць любому грамадзяніну Беларусі займацца праваабарончай дзеяльніцтвам у межах нейкай арганізацыі ці аднаасобна. Увесе гэты час мы не спынялі спробы зноў атрымаць легальны статус і пацвердзіць сваё імя актыўнай праваабарончай арганізацыі, якой і быў Праваабарончы цэнтр "Вясна".

Мы падалі скаргу ў Камітэт ААН і дабіліся таго, каб Камітэт па правах чалавека ААН зрабіў выснову, што сваім дзеяньнімі па ліквідацыі "Вясны" беларускія ўлады парушылі Міжнародны пакт аб грамадзянскіх і палітычных правах. У сваім рашэнні Камітэт пацвердзіў праўны сяброву "Вясну" на сродкі прававой абароны: перарэгістрацыю і кампенсацыю за несправядлівасць закрыцьцё. Гэтае рашэнне таксама абавязвала прыняць меры па прадухіленыні падобных дзеяньняў у дачыненіі да іншых няўрадавых арганізацыяў. На жаль, гэтае рашэнне улады ня выканалі і нашая рэгістрацыя не была адноўленая.

У 2007 годзе мы паўтарылі спробу і падалі дакumentы на рэгістрацыю новай праваабарончай арганізацыі. Але, на маю думку, было палітычнае рашэнне нас не рэгістраваць. Мы ізноў не атрымалі рэгістрацыі.

Новая спроба, у сёньняшнім канцэсьце, калі лібералізацыі працы няўрадавых арганізацыяў у Беларусі патрабуе фактічна ўесь цывілизаваны съвет, у тым ліку і апошняя рэзалюцыя Парламенту Еўрасаюзу, дзе канкрэтна стаіць пытаныне аб рэгістрацыі аб'яднання "Наша Вясна", мае важнае значэнне. У гэтай сітуацыі, безумоўна, мы патрабуем ад беларускіх уладаў выправіць палітычныя памылкі, зробленыя імі ў дачыненіі да нас і фактічна аднавіць рэгістрацыю ПЦ "Вясна" пад крыху зъмененай назвай. Гэтая рэгістрацыя альбо нерэгістрацыя, як мне падаецца, вызначыць, на сколькі ўлады гатовыя да сур'ёзных зъменаў у дачыненіі да няўрадавых арганізацыяў у Беларусі ў сучасных умовах.

– **Пэўныя спадзяваныні грамадзянская супольнасць Беларусі ў складала на перамовы дырэктора Бюро АБСЕ ў дэмакратычных інстытутах і правах чалавека Янеза Ленарчыча з кіраўніком адміністрацыі презідэнта Уладзімірам Макеем і міністрам замежных справаў Сяргеем Мартынавым, якія адбыліся 23 студзеня. Спадар Ленарчыч таксама сустрэўся з прадстаўнікамі партыяў, няўрадавых арганізацыяў і праваабаронцамі і абмеркаваў рэформу беларускай выбарчай сістэмы. Якія галоўныя высновы Вы зрабілі пасля гэтай сустрэчы?**

– Яшчэ некалькі месяцаў таму было дамоўлена, што напрыканцы студзеня распачнуща кансультацыі наконт зъменаў выбарчага заканадаўства ў Беларусі. Гэтым разам і улады, і Цэнтры выбаркам не адмовіліся ад правядзення такой сустрэчы, хаця цягам апошніх гадоў яны вельмі пасълядоўна і ўпарты адмалюліся ад кантактаў.

Треба нагадаць, што пачынаючы з 1996 году ніводныя выбары ў Беларусі не былі прызнаныя АБСЕ. Пасля кожнага назірання АБСЕ падчас выбараў рабіліся рэкамендацыі па зъмене беларускага заканадаўства, па паляпшэнні самога выбарчага працэсу, але любыя прапановы адхіляліся беларускім ўладамі.

Сустрэча спадара Ленарчыча мела дыпламатычны, рамачны характар. Яна ставіла на мэце яшчэ раз прагаварыць сам механізм абмеркавання экспертаўі беларускага заканадаўства. Таму падчас сустрэчы Янез Ленарчыч падкрэсліваў, што задача АБСЕ не выпраўляць заканадаўства, а

Алесь БЯЛЯЦКІ

менавіта падказаць недахопы і найлепшыя шляхі па іх выпраўленыні. А ўжо справа і ЦВК, і дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў даводзіць выбарчае заканадаўства да еўрапейскага стандарту.

Падчас сустрэчы, на якой прысутнічалі праваабаронцы з розных арганізацыяў, уздымаўся шэраг пытанняў, сярод якіх – паляпшэнне беларускага выбарчага заканадаўства, наконт гэтага ўсе праваабаронцы маюць адзінадушную пазіцыю – Закон аб выбарах трэба неадкладна зъмяніць. Таксама закраналася пытаныне па свабодзе асацыяцыяў, у прыватнасці, па рэгістрацыі няўрадавых арганізацыяў і ў тым ліку рэгістрацыі грамадзкага праваабарончага аб'яднання "Наша Вясна". Тут неабходна адзначыць, што ў апошні час шмат якія няўрадавыя арганізацыі альбо зъбраўца, альбо ўжо падалі дакumentы на рэгістрацыю. Гэта, на маю думку, будзе пэўнай праверкай "добраў волі" беларускіх уладаў да зъменаў сваіх, мягка кажучы, непрыхильных адносінаў да няўрадавых арганізацыяў.

– **Сп. Алесь, з якой доляй вегараднасці можна спадзявацца на рэальныя зъмены ў выбарчым заканадаўстве. Гэта будзе касьметычная "чыстка", альбо саўпады кардынальныя зъмены?**

– Гэты працэс яшчэ толькі акрэсліваецца. Яшчэ толькі пачнучы працаваць эксперты БДІПЧ разам з беларускімі ўладамі. Апроч таго, мы ўздымалі пытаныне, каб да гэтай працы былі далучаныя прадстаўнікі няўрадавых арганізацыяў і палітычных партыяў, як суб'ектаў выбарчага працэсу, тых, хто непасрэдна зацікавлены ў празрыстасці, дэмакратычныя сці і справядлівасці выбараў. Ёсьць пэўны комплекс патрабаванняў і з боку беларускіх удзельнікаў выбарчага працэсу – палітычных партыяў, грамадзкіх аб'яднанняў, ёсьць заўвагі БДІПЧ, якія, патрэбна адзначыць, на 99 адсоткаў супадаюць. Мы ўсе бачым і слабыя месцы Закону аб выбарах, выбарчага працэсу, і магчымасці для фальсіфікацыі выбараў у Беларусі, якія зараз існуюць.

– **То бок, можна лічыць, што, што "ахілесава пята" выбарчага**

(Працяг на стр. 7)

Моладзевых лідэраў забіраюць у войска

**Міліцыянты 28 студзеня
хапалі апазіцыйную
моладзь проста на вуліцах
або прыходзілі на дом
і сілай дастаўлялі
у ваенкаматы або адразу –
у вайсковую частку...**

28 студзеня асобы ў цывільным затрымалі Франака Вячорку, зъбілі яго і ў кайданках адвезылі ў Баранавіцкую вайсковую радыётэхнічную брыгаду, дзе апазіцыянер і будзе служыць. Пра гэта ягонаму бацьку, намесніку старшыні Партыі БНФ Вінцуку Вячорку паведаміў ваенны камісар Савецкага раёна Менску Загурскі.

Вінцук Вячорка сказаў, што Франак здолеў патэлефанаваць яму каля 8-й гадзіны вечару: "Ён ужо ў форме і ў яго забралі цывільныя рэчы. Ён сказаў, што яго скапілі ў горадзе тыя ж самыя людзі, якія яго бралі 8 і 16 студзеня на чале з тым жа самым съпецслужбістам. Яны яго білі. Білі ў твар і галаву... Білі ў ваенкамаце. Білі ў кайданках. У кайданках амаль усю дарогу яго везлы ў вайсковую частку. Ён ужо паголены і яму выдалі вайсковую форму. Я сказаў яму, што ў сувязі са зьбіццём трэба абавязкова пісаць ваеннаму пракурору. Высьветлілася, што ў яго няма доступу да паперы і асадкі".

Вінцук Вячорка заявіў камісару, што той будзе несыці адказнасць за выкраданыя ягонага сына і парушэнне дзеючага заканадаўства.

"Усё гэта дэманстрацыя сутнасці так званай "адлігі", якая нібыта адбываецца ў Беларусі. Парушаюцца ўсе законы, парушаецца Канстытуцыя. Ні адзін чалавек у гэтай краіне ня можа адчуваць сябе ў бясцяпецы, яго могуць скапіць, выкрасыці, зрабіць з ім усё што заўгодна. Нават па лукашэнкаўскіх законах Франак меў 10 дзён на абскарджанье рашэння суда. Усе мы ведаем, як праходзілі гэты суд, але ўсё роўна ён меў права на абскарджанне", – заявіў Вінцук Вячорка.

Нагадаем, што 17 студзеня Франак Вячорка зьевярнуўся ў суд са скаргай на дзеяньні вайскоўцаў і медыкай падчас прызываўной кампаніі. Моладзевы актыўіст патрабаваў, каб вайсковыя камісіі захавалі прынцып роўнасці ўсіх прызываў. Суд Савецкага раёну Менску папярэдзіў ваенкамат, што да таго часу, пакуль ня будзе разгледжаная скарга, прызыву Франака Вячоркі ў войска прыпыніцца. Аднак працэс па справе актыўіста прайшоў у закрытым рэжыме і без ягонага ўдзелу. Нягледзячы на праблемы са здароўем, суд прызнаў Франака Вячорку годным да службы ў войску.

"Такога нахабнага парушэння ўсіх працэдураў правядзення суда мы яшчэ ня бачылі пры Лукашэнку. Суд прайшоў у закрытым рэжыме, без ўдзелу зыскоўцы, якога папросту абдурылі, паведаміўшы пра іншы дзень

і час паседжання", – заявіў бацька прызываўніка Вінцук Вячорка. Намеснік старшыні партыі БНФ лічыць, што гвалтоўнае затрыманьне – съведчаньне рэпресіўнай палітыкі ўладаў супраць дэмакратычных актыўістаў.

У гэтых ж дзень супрацоўнікі міліцыі і ваенкамату ўварваліся ў кватэру моладзевага актыўіста Зыміцера Хведарука. Яны заяўлі, што апазіцыянер павінен праехаць з імі ў ваенкамат. Як паведаміў Хведарук, міліцыянты выцягвалі яго з кватэрэ сілай. Да шчасця, у гэты час дадому вярнуўся бацька Хведарука. Міліцыянты сышлі з кватэрэ, заяўвішы, што Хведарук "павінен звязацца ў ваенкамат", але пасыла вярнуцца і адвезылі Зыміцера ў ваенкамат, нягледзячы на тое, што ён вучыцца ў багаслоўскім каледжы на дзённым аддзяленні, таму мае права на адтэрміноўку ад службы ў войску.

Пасля гэтага міліцыянты з ваенкамату адвезылі хлопца ў міліцыю Першамайскага раёну. Там яму паведамілі, што ён мае запазычнасць – 10 сутак арышту. Справа ў тым, што Зыміцера летась затрымалі разам з Міколам Статкевічам і некалькімі актыўістамі Маладога Фронту за сівяцаванье 1 траўня. Статкевіча тады пасадзілі, а маладафронтайца адпусцілі і пазней судзілі завочна за ўдзел у несанкцыянованай акцыі.

Недзе ў 22.30 паступіла інфармацыя пра тое, што Зыміцера Хведарука адвезылі ў съпецпрыёмнік разъмеркавальнік на завулку Акреціціна ў Менску адбываць 10-сутковы арышт.

Аднаго з лідэраў Маладога Фронту Івана Шылу таксама забралі ў

ваенкамат увечары 28 студзеня. Як паведаміў актыўіст, міліцыянты дзяяжурылі каля ягонай кватэры, а пасля ўварваліся і заяўлі, што ён павінен праехаць з імі. Варта лічыць, што ваенкамат працуе да 17.00, а забралі апазіцыянера ў 17.30.

У ваенкамаце яму паведамілі, што мусіць працьсці нейкую паскораную прызываўную камісію. Камісія прызнала Івана прыдатным да службы ў войску і пасля 9-й гадзіны вечару яго адвезылі ў Менск, у абласны ваенкамат на вуліцы Фабрыцыуса, дзе адбудзеца разъмеркаванье маладафронтайца ў адну з вайсковых частак у Менску.

Іван Шыла ўпэўнены, што ягоны прызыв у войска незаконны. "Мяне затрымлівалі супрацоўнікі міліцыі і дастаўлялі ў ваенкамат, калі я сам туды ішоў. Прыяджала здымачная група Беларускага тэлебачанья і супрацоўнікі КДБ, якія кансультавалі палкоўніка Зайнчынскага, вайсковага камісара Салігорскага раёну. Я бачыў, як урачы вырашалі ўсе сумнёўныя пытанні за некалькі хвілінай.

Намеснік старшыні Маладога Фронту Іван Шыла абвясьціў бестэрміновую галадоўку ў знак пратэсту супраць незаконнага прызываў ў войску. Скончыцца галадоўку Іван зьбіраецца толькі пасля таго, як у судзе будзе перагледжанае рашэнне камісіі аб прыдатнасці маладафронтайца да службы ў войску, а таксама будзе спынены перасьлед Івана з боку ваенкамату і съпецслужбаў. Скарэ Іван падаў больш за тыдзень таму. "Я поўны рашучасці і ўпэўнены ў сваіх дзеяньнях. Шмат з чым я сустракаўся, але такога вялікага беззаконня яшчэ ня бачыў", – сказаў Іван.

Перформанс супраць гвалтоўнага прызываў ў войска апазіцыйнай моладзі прайшоў увечары 27 студзеня ў цэнтры Менску. Актыўісты грамадзянскай кампаніі "Еўрапейская Беларусь" правялі яго на праспекце Незалежнасці. Адзін з удзельнікаў перформансу склаў некалькі маладых людзей, якія нібыта гулялі па вуліцах, і пашэрагаўшы. Пры гэтым ён ляяўся, крываў на "призываўнік", прымушаў хадзіць строем, адціскаца, фарбаваў траву і снег, чысьціць чаравікі "старэйшымі па званні", выконваць іншыя абсурдныя каманды. Распарараджэнны падмацоўвалі ўдарамі дубца. Пры спробе ўцячы навабранцу лавілі і каралі.

Перформанс скончыўся скандаланьнем "Не – вайсковаму рабству!"

Да дыялогу гатовыя?

Дырэктар Бюро АБСЕ па дэмакратычных інстытутах і правах чалавека амбасадар Янез Ленарчыч 22 студзеня наведаў Менск для аблікавання рэкамендацыяў, якія заклікаюць палепшыць выбарчую сістэму ў Беларусі.

У першы дзень візіту, 22 студзеня, Янез Ленарчыч правёў перамовы з кіраўніком адміністрацыі прэзідэнта Уладзімірам Макеем. Бакі выказаўся "за практычнае ўзаемадзеяньне". Пра гатоўнасць "да дыялогу ў пытаньнях удасканаленія практикі падрыхтоўкі і правядзення выбараў, а таксама, пры неабходнасці, удасканаленія выбарчага заканадаўства" заявіла і кіраўніцтва Цэнтрвыбаркаму. Паводле сакратара Цэнтральнай камісіі Мікалая Лазавіка, спадар Ленарчыч выказаў разуменіне, што ня ўсе прапановы БДІПЧ АБСЕ будуць цалкам прынятые беларускім бокам.

"На думку Ленарчыча, ёсьць некаторыя прыкметы наяўнасці жаданьня і волі беларускіх уладаў зъменяць выбарчага заканадаўства. Але яму падаецца, што ўлады не скіляюцца да радыкальных і хуткіх зъменаў. Таму сёньня трэба настройвацца, што гэта можа быць доўгім, марудным працэсам. Я з гэтага раблю выснову, што размова ідзе пра павольную тактыку нясьпешных зъменаў выбарчага заканадаўства, якую на гэтым этапе дэманструюць беларускія ўлады, – гаворыць А. Лябедзька.

Ленарчыч таксама заявіў, што падчас сустрэчы з Уладзімірам Макеем ён цікавіўся, чаму грамадзяне Беларусі ня могуць рэалізаваць права на заканадаўчую ініцыятыву – правесці сход ініцыятыўнай групы, якая будзе зъбіраць подпісы за зъмены выбарчага заканадаўства. Макей абяцаў далучыцца да гэтага пытання і пасправаўваць разабрацца. Спадар Ленарчыч заявіў, што ён не хацеў, каб яго бачылі танцуемым з урадам у той час, калі грамадзяне Беларусі ня могуць сабрацца на сход".

Дырэктар Бюро АБСЕ ў дэмакратычных інстытутах і правах чалавека адзначыў, што БДІПЧ мае намер працаваць па двух накірунках

Фота svaboda.org

– зъмены выбарчага заканадаўства і праваўжывальная практика.

"По выніках сустрэчы ён канстатаваў, што мы маєм аднолькавыя альбо вельмі блізкія падыходы як зъменяць заканадаўства. Яны атрымалі нашыя прапановы ў фармаце праекту закону аб зъменах у выбарчага заканадаўства. З цікавасцю дэлегацыя паставілася да дакументу, які быў прыняты яшчэ ў 1999 годзе – распараджэнне А. Лукашэнкі аб стварэнні адмысловай групы дзеля зъменаў выбарчага заканадаўства супольна з палітычнымі партыямі і міжнароднымі арганізацыямі. І мы казалі, што вельмі важна мець пераемнасць у працы міжнародных структураў. Важна, што мы разумеем, што гэта ня ёсьць тэхнічная зъмена заканадаўства, а гэта ёсьць пытанье вяртання гарантаванага права на свабодны выбор для больш чым сямі мільёнаў выбарцаў у Беларусі", – кажа А. Лябедзька.

22 студзеня ўвечары прадстаўнікі ўладаў і дэмакратычнай апазіцыі былі запрошаны на прыём з удзелам дэлегацыі БДІПЧ. Намеснік старшыні Партыі БНФ Вінцук Вячорка гутарыў са спадаром Ленарчычам: "Я падняў пытанне пра спарадную сутнасць і сапраўдны зъмест выбарчай кампаніі. З майго пункту гледжанья, з пункту гледжанья многіх прадстаўнікоў дэмсілаў, яна

была нават горшшая па многіх паказыніках, чым папярэдняя. І што, бяспрэчна, рашэнне аб адмене візвых санкцыяў да кіраўнікоў уладаў, прынятае Еўрасаюзам, было ня проста ўспрынятае беларускім дэмакратычнай супольнасцю. Ён выказаў разуменіне такой пазіцыі, аднак падкрэсліў, што ў ацэнцы як папярэдній, так і канчатковай, якую дала так званым выбарам БДІПЧ АБСЕ, утрымліваеца адекватная іх ацэнка. І я з гэтым не могу не пагадзіцца. Таксама я яшчэ з ім аблікаваў ситуацыю з адносна новым відам рэпрэсіяў – супраць маладых людзей, якіх гвалтам, насуперак медычным паказынкам, забіраюць у войска".

Сустаршыні палітрайды аўяднаных дэмсілаў мелі 23 студзеня асобную сустрэчу са спадаром Ленарчычам. Таксама сустрэліся і праваабаронцы, якія вялі маніторинг выбарчых кампаніяў.

Праваабаронца Алесь Бяляцкі адзначае, што вельмі важна, каб пры рэфармаванні выбарчай сістэмы быўлі ўлічаныя асноўныя прапановы: "Першае, дапусціць прадстаўнікоў апазіцыйных дэмакратычных партыяў і кандыдатаў у выбарчыя камісіі. Другое, рэфармаваць папярэдніе галасаваныя, паставіць яго пад кантроль. А трэцяе, зрабіць празрыстым падлік галасоў для назіральнікаў падчас падліку. Калі ня будуць зъмененныя гэтыя три асноўныя моманты, то тады за аб'ектыўнасць выбараў нікто адказваць ня будзе".

Паводле словаў Алеся Бяляцкага, калі ўлады прымуць гэтыя прапановы, то можна казаць пра іх сур'ённую гатоўнасць да дэмакратызацыі.

Мечыслаў Грыб мяркуе, што афіцыйны Менск можа пагадзіцца на ўнясенне зъменаў. Аднак сам выбарчы працэс застанецца пад кантролем выкананчай улады: "Улада вельмі шмат ня страйці, калі яна пойдзе на задавальненіе рэкамендацыяў БДІПЧ. Гэта магчыма. І практична бяспратна для ўлады".

Сход пад адкрытым небам?

Ініцыятары збору подпісаў за зъмененіне выбарчага заканадаўства дагэтуль ня маюць памяшкання для свайго ўстаноўчага сходу. Пра гэта 19 студзеня паведаміў сустаршыня Палітрайды АДС Анатоль Лябедзька: "У нас у групе больш за 800 чалавек. Каб сабраць іх разам, мы зъвярнуліся ў 12 менскіх палацаў, у якіх ёсьць вялікія залы. На сёньня атрымалі адказы з паловы. Усе яны – адмоўныя. Хто, як, напрыклад, кіраўніцтва Палацу глухіх, адмовіла без тлумачэння прычынаў. А кіраўніцтва Палацу трактарнага завода спасылаецца на тое, што ў гэты дзень тут будуць съвятковаць Дзень навукі".

Згодна з дзейным заканадаўствам зъбіраць подпісы нельга без рэгістрацыі ініцыятыўнай групы ў Цэнтральнай выбарчай камісіі. А каб перадаць адпаведныя дакументы ў ЦВК, патрэбна абавязковая правесці ўстаноўчы сход...

Мечыслаў ГРЫБ:

"Съмяротнае пакаранье – гэта забойства"

Першым падпісаў петыцыю супраць съмяротнага пакаранья Мечыслава Іванавіч Грыб, заслужаны юрист Беларусі (1994 г.), Старшыня Вярхоўнага Савету Рэспублікі Беларусь 12-га скліканьня (1994-1996 гг.), Старшыня Камісіі па правах чалавека пры Прэзідыйуме Вярхоўнага Савета. Пад старшынствам Мечыслава Грыба 15 сакавіка 1994 году была прынятая першая Канстытуцыя сувэрэнай Беларусі.

Далучэйнне да гэтай кампаніі Мечыслава Грыба зъяўляецца сімвалічным і невыпадковым, паколькі будучы начальнікам Упраўлення ўнутраных справаў Віцебскага аблвыканкаму ў студзені 1985 году Мечыслав Іванавіч узначаліў съследчую группу па раскрыцці серыхных забойстваў жанчын, па нашумелай у свой час справе Mixashevіча. Дзякуючы працы гэтай съследчай групы злачынца быў затрыманы ў лістападзе 1985 году. Падчас раскрыцця гэтага злачынства высьветлілася, што раней па справе Mixashevіча былі незаконна асуджаны 14 чалавек, адзін з іх прыгавораны да съмяротнага пакаранья і расстраляны.

Падпісаўшы петыцыю, Мечыслав Грыб выказаў сваё стаўленне да проблемы съмяротнага пакаранья: "Калі ўзнікае пытанне аб съмяротным пакаранні, то мне згадваецца такі канкрэтны прыклад: 29 лютага 1980 году да выключнай меры пакаранья быў прыгавораны Цярэні і да 15 гадоў пазбаўлення волі – Кадушкіна за забойства Шайпук, учыненае ў ноч з 9-га на 10-га ве-

расеньня 1979 году Mixashevічам Г.М. у Полацку. Вырак у адносінах да Цярэні прыведзены ў выкананьне 20 чэрвеня 1980 году. Кадушкіна правяла ў турме больш за 6 гадоў і была вызвалена ў жніўні 1986 году пасля затрымання сапраўднага злачынцы Mixashevіча.

Па крыміналнай справе Mixashevіча было вызвалена яшчэ 11 чалавек, незаконна асуджаных Віцебскім абласным судом за забойства жанчын, якія ўчыніў Mixashevіч. Усе яны былі рэабілітаваны, наколькі можна было іх рэабілітаваць, бо яны адседзелі ў савецкіх лагерах ад 5 да 10 гадоў і страцілі там здароўе. Цярэні М.С. быў рэабілітаваны пасля съмяротна. Гэта памылка суда, якую выправіць ужо немагчыма.

Пытаныне аб адмене съмяротнага пакаранья ў Беларусі ня новае. Яно абміркоўваецца ў грамадстве ўжо не адно дзесяцігоддзе. А 24 лістапада 1996 году гэтае пытаныне было вынесена на разгляд рэспубліканскага рэферэндуму. На рэферэндуме грамадзяне Беларусі выказаліся ў падтрымку выключнай меры пакаранья. Прайда, вынікі гласавання падчас гэтага рэферэндуму выклікаюць аргументаваны сумненіні ў многіх съпецялялістах. І тым ня менш, многія грамадзяне Беларусі па-ранейшаму лічаць, што за асобныя віды асабліва цяжкіх злачынстваў павінна прымняцца выключная мера – съмяротнае пакаранье. Гэта мера пакаранья ёсьць у шэрагу артыкулаў Крымі-

нальнага кодэкса РБ, які дзейнічае цяпер.

Вось такая сітуацыя з прымяненнем съмяротнага пакаранья ў РБ на сэньня. Аднак ні пагаджаца, ні мірыцца з такім станам спраўа нельга.

Міжнародныя праваабарончыя арганізацыі даўно і настойліва працаваюць адміністративнага пакарання ў Беларусі. Гэтая працягова падтрымліваецца на вышэйшым палітычным узроўні Еўрасаюзу. Так, у Беларусі ёсьць рух за адмену съмяротнага пакаранья, праўда, пакуль слабы.

Як чалавек, які праслужыў у органах унутраных справаў больш за 36 календарных гадоў, які нямала пабачыў на сваім вяку, прыйшоў да высновы, што патрабаванне адмены съмяротнага пакаранья ў РБ спрэядлівае і я ўсяляк падтрымліваю яго.

Усялякая гвалтоўная съмерць чалавека, у тым ліку і съмяротнае пакаранье – гэта забойства, хаяці і па рашэнні суда.

Ні адзін суд не застрахаваны ад судовай памылкі, ні адно судовае рашэнне ня можа быць выключна аб'ектыўным хаяці б таму, што яно прымаецца людзьмі, у канкрэтным выпадку – суддзямы.

Вядома, судовую памылку можна выправіць у той ці іншай ступені, калі яна не звязана з прымяненнем выключнай меры пакаранья – съмяротнага пакаранья.

Мы – людзі – павінны задумацца пра гэта, бо жыцьцё кожнага чалавека на кацштойнейшае".

прадстаўнікі съпецслужбай, ягоныя паказаныні вырашылі праверыць на дээтэкторы, каб пераканацца ў іх праўдзівасці.

Магілёўскія актыўісты незарэгістраванай арганізацыі "Маладая Беларусь" адзначылі Дзень салідарнасці. Раніцай па цэнтральных вуліцах абласнога цэнтра яны расклейлі партрэты зынкільных палітыкаў і журналістаў. А ўдзень расфарбавалі сцены ў спальных раёнах гораду лічбамі "16".

Увечары актыўісты моладзевых суполак Magilévu зладзілі пікет і шэсьце са сьвечкамі. У акцыях узялі ўдзел паўтара дзясятката маладых людзей. Са сьвечкамі актыўісты прыйшлі па цэнтральных вуліцах Magilévu. Пікет адбыўся таксама на цэнтральнай вуліцы – Першамайскай. Са сьвечкамі і плакатамі зынкільных палітыкаў актыўісты прастаялі каля гадзіны. Акцыі прыйшлі без затрымання.

Дзень Салідарнасці пад канвоем

(Пачатак на стар. 1)

"Маладой Беларусі" каля сталічнага ўніверситету "Себранка".

Актыўісты раздавалі ляўткі з інфармацыяй пра зынкільных. Пасля завершэння акцыі маладыя людзі стаялі на прыпынку аўтобусу, і каля іх спыніўся мікрааўтобус з танаваным шклом, з якога выскачылі людзі ў цывільным. Яны схапілі Артура Фінькевіча, адабралі ў яго ноўтбук, які, падалося назіральнікам, цікавіў іх больш за гаспадара. Артур спрабаваў перадаць камп'ютар Сяргею Каstryленку, але схапілі і таго.

Артур Фінькевіч паспейшыў паведаміць па тэлефоне, што знаходзіцца ў Першамайскім РУУС.

Дазнайца Першамайскага РУУС сп. Смірноў паведаміў паплечнікам Артура Фінькевіча, што ён сапраўды дастаўлены

Магілёў, 16 студзеня 2009 году.

у РУУС у справе сънежанскіх падзеяў у якасці паярепелага. Съследчы мае да яго некалькі пытанняў.

У 21:20 Артура Фінькевіча адпусцілі з пастаўніку. Артур паведаміў, што супрацоўнікі міліцыі Першамайскага раёну Менску правяралі ягоныя паказаныні на так званым

"дээтэкторы хлускыні". Дзэяніні праводзіліся ў межах крыміналнай справы, распачатай паводле інцыдэнту, які адбыўся ў сънежні, калі Артура схапілі каля пад'езду ягонага дома, зачыгнулі ў мікрааўтобус, дзе зьбівалі, а потым выкінулі ў полі за горадам. Паколькі Артур выказаў меркаванье, што гэта маглі быць

У свой будынак не пусьцілі

19 студзеня ў Гародні калія камяніцы Саюзу палякаў на рагу вуліцаў Дзяржынскага і 17 Верасня сабралася прыблізна 150-200 чалавек – паплечнікай Анжалікі Борыс, якая кіруе незарэгістраваным Саюзам палякаў, не прызнаным беларускімі ўладамі. Людзі выказвалі абурэнне тым, што іх не пускаюць усярэдзіну "Дома палякаў", збудаванага на гроши польскага ўраду. Акцыя працягвалася прыблізна пяцьць гадзін.

Сабраныя пачалі разыходзіцца апоўдні – пасьля таго, як намеснік Анжалікі Борыс Мечыслай Яскевіч зачытаў ліст ад намесніка ўпаважанага па справах рэлігія і нацыянальнасцяў пры Саўміне сп. Ламекі. Ліст быў накіраваны спн. Борыс, ёй дакляравалі прадаставіць свае пісьмовыя прапановы дзеля ўрэгулявання канфлікту вакол Саюзу палякаў, які працягваецца з вясны 2005 году.

Сабрацца ля камяніцы СПБ паплечнікай Борыс прымусіла тое, што яе запрасілі (дарэчы, упершыню) на паседжанье афіцыйнага Саюзу палякаў на чале з Юзафам Лучнікам, але не як кірауніцу асобнай арганізацыі, а як звычайную грамадзянку. Людзі абуразліся: "Гэта завялікі гонар, каб Борыс прыйшла размаўляць з

Фота b1Media.net

паплечнікамі Лучніка, якіх ахоўвае міліцыя". Сабраныя патрабавалі, каб Лучнік выйшаў да іх. Сама Борыс не прысутнічала.

Расчыніліся дэзверы і выйшаў Юзаф Лучнік, ён пачаў гаварыць: "Адбудзеца паседжанье Галоўнай рады, на якім будзе вырашана пытанье аб скліканні чарговага зъезду. На паседжанье Рады была запрошана Анжаліка Борыс. Я спа-

дзяюся, што яна прыйдзе, але я яе ня бачу..." Аднак прысутных абурыла, што ён пачаў гаварыць парасейску, а не па-польску, яны сталі скандаваць "Ганьба!" Спадар Лучнік мусіў вярнуцца ў памяшканье, нікога з сабраных туды не пусцілі. Унутры будынку Саюзу палякаў і на вуліцы знаходзіліся міліцыянты, людзі ў цывільнім, яны таксама ахоўвалі дэзверы СПБ.

"Быць праваабаронцам – пэўная місія чалавека, а ня толькі пасада..."

(Пачатак на стр. 3)

заканадаўства добра вядомая ня толькі єўрапейскім экспертам, але і праваабаронцам?

– Так, мы вызначылі слабыя месцы выбарчага працэсу досыць даўно. Гэта тры асноўныя блокі. Першы – фарміраванье выбарчых камісіяў, якое зараз адбываецца недэмакратычным шляхам. Другі важны момант – правядзенне папярэдняга галасавання, якое патрабуе большай празрыстасці і кантроплю з боку ўдзельнікаў выбараў. Трэці момант – непасрэдна дзень галасавання, а менавіта празрыстасць механизму падліку галасоў.

Зразумела, існуюць і іншыя, ня менш важныя неадпаведнасці. Таму, калі зьявіцца магчымасць далучыцца да працы над удасканаленынем выбарчага заканадаўства, праваабаронцы гатовыя прапанаваць пазытывную змены ў ім.

– **Сп. Алеся, ці можна неузабаве чакаць іншых зъменаў у законах, у першую чаргу я маю на ўвазе ганебны артыкул 193. п.1 Крымінальнага Кодэксу?**

– Тут таксама мы маем агульную думку з кірауніцтвам АБСЕ, гэтае пытанье падкрэсліваецца таксама і ў апошніяй рэзалюцыі Парламенту Еўрасаюзу па Беларусі. Мусіць адбыцца зъмены у заканадаўстве,

якое сёньня рэпрэсует прадстаўнікоў няўрадавых арганізацыяў і асабліва незарэгістраваных. Увогуле, заканадаўства, якое датычыць свободы асацыяцыяў, таксама патрабуе перагляду і больш добразычлівага і дакладнага яго выканання з боку Міністэрства юстыцыі.

– **Ці можна расцэньваць нядайняе выказваныне Генеральнага прокурора Беларусі Рыгора Васілевіча аб tym, што "збольшага, адмена съмяротнага пакарання магчыма", як рэальнае, асэнсаванае жаданье ўладаў альбо гэта чарговая слоўная эквілібрystыка?**

– Вядома, выказванье гэтае досыць цікавае, паколькі, на маю думку, на сёньня Генеральны прокурор на мае сваёй уласнай пазіцыі, альбо, калі яна і ёсьць, дык глыбока схаваная. Так, ён згоды, што пакаранье съмерцю можна адміністрыраваць. Але "крэхчучы", толькі з тae нагоды, што надта ціснучь єўрапейскія структуры. Аднак, у той жа час ён лічыць, што пакуль съмяротнае пакаранье неабходна дзеля "правілактычных мэтай". Але што ж гэта за такая цынічная сярэднявечная "правілактыка" – пакаранье праз съмерць? Таму пазіцыю гэтую можна расцаніць, як "і нашым" і "вашым". Аднак, дадам, мне падаеца, што

беларускія ўлады псіхалагічна гатоўваю да сур'ёзных зъменаў, прынамсі для ўводу мараторию на такі від пакарання. З боку ж беларускай грамадзкасці таксама мусіць быць больш выразная і акрэсленая пазіцыя, якая павінна гучыць, павінен быць грамадскі ціск на ўлады.

Сацыялагічнае апытанье паказвае, што грамадзтва фактычна пароўні падзеленае на прыхільнікаў і праціўнікаў съмяротнага пакарання. Тому зараз трэба больш актыўна працаваць няўрадавым арганізацыям, упłyваючы на грамадскую думку, і безумоўна мусіць быць палітычна воля дзяржавы.

– **Ці лічыце, што для адмены съмяротнага пакарання патрэбна праводзіць рэферэндум, як часта гэтай умовай прыкryваюцца афіцыйныя асобы?**

– Справа ў тым, што для ўвядзення мараторию на съмяротнае пакаранье анікіх рэферэндумаў ня трэба, заканадаўчыя гэта можна зрабіць вельмі хутка, а праз пэўны час вярнуцца да канчатковай яго адмены, якраз тады, калі будзе праведзеная адпаведная асьветніцкая тлумачальная праца. Думаю, што беларусы здолеюць даволі хутка разабрацца, што і ў маральнім, і ў этичным плане адмена ўзаконенага забойства – для нас рэч неабходная.

Трыўожная статыстыка

Праз пяць гадоў беларускамоўныя школы могуць зьнікнуць цалкам?

Толькі 1,9 адсотка гарадзікіх першакласнікаў у Беларусі навучаецца сёлета па-беларуску. Гэта ў трывіаць разоў менш, чым у 1993-94 навучальным годзе. У сувязі з такой сітуацыяй Рада Таварыства беларускай мовы заклікала бацькоў, грамадзікі актыўісткі і палітыкай ужо цяпер заніцца стварэннем беларускамоўных класаў і школаў для наступнага навучальнага году.

Хоць навучальны год пачаўся амаль пяць месяцаў таму, Міністэрства адукацыі толькі цяпер паведаміла статыстыку па беларускамоўным школьніцтве ў краіне. Прычым зрабіла гэта на неаднаразовы запыт актыўістаў беларушчыны. Старшыня ТБМ Алег Трусаў лічыць, што затрымка была невыпадковаю.

"Гэта, мабыць, звязана з тым, што статыстыка, якую яны нам падалі, вельмі трывожная. Працэсы зъмяншэння колькасці дзяцей, якія навучаюцца па-беларуску, цяпер паскорыліся нашмат хутчэй, чым у

папярэдняі гады. Было па палове адсотку за год, а цяпер – амаль два адсоткі. Маём спад вельмі вялікі і найбольшы ён у гарадах".

У цэлым па краіне па-беларуску сёлета навучаецца 18,4 адсотка ад агульнай колькасці школьнікаў. У першых жа класах па-беларуску вучыцца 16,7 адсотка, а ў гарадах гэтая лічба складае толькі 1,9 адсотка. Нагадаем, што ў 1993-94 навучальным годзе за парты беларускамоўных класаў і школаў села 76 адсоткаў першакласнікаў. У Менску беларускамоўныі былі 58,6 адсотка першакласнікаў. Высновы з такой статыстыкі ў спадара Трусава песімістичныя.

"У перспектыве, калі нічога ня зьменіцца, то гэта – поўнае паміранье гэтага школьніцтва. Чаму? Таму што працэс зъянкнення вёскі непазбежны і калі мы беларускамоўны горад страцім, то мы паступова страцім і дзяржаву, і незалежнасць".

Сваю трывогу з нагоды сітуацыі з беларускамоўным школьніцтвам

Рада ТБМ выклала ў адмысловай заяве, якую адрасуе ўсім адпаведным дзяржаўным органам і грамадзкай супольнасці.

Спадар Трусаў працягвае: "Мы спадзяемся, што грамадзкія актыўісты, перш-наперш тыя, якія лічаць сябе прадстаўнікамі вольнай супольнасці, пачнущы справу па стварэнні беларускамоўных класаў ужо цяпер, не чакаючы лета, калі ўсе будуть у адпачынках. Трэба цяпер ужо зьбіраць заявы і перадаваць іх у адміністрацыі сваіх гарадоў і вёсак, каб людзі загадзя бачылі становішча з гэтым. Ну і вядома, касцяком гэтых класаў павінны быць дзецы і ўнукі дэмакратычных актыўістаў, тых жа сяброў АГП, БНФ, Грамады і гэтак далей. Разам яны складаюць немалую колькасць".

Калі ж гэтага цяпер не зрабіць, дадае кіраўнік ТБМ, то праз пяць, сама болей сем гадоў у Беларусі не застанецца беларускамоўных школьнікаў.

Беларускамоўных не бяруць на працу?

Сябра Рады Моладзі БНФ Вольга Усьціновіч паведаміла, што ў кадравым агенцтве яе праслі выкрасылі з анкеты пункт пра тое, што яна добра валодае беларускай мовай.

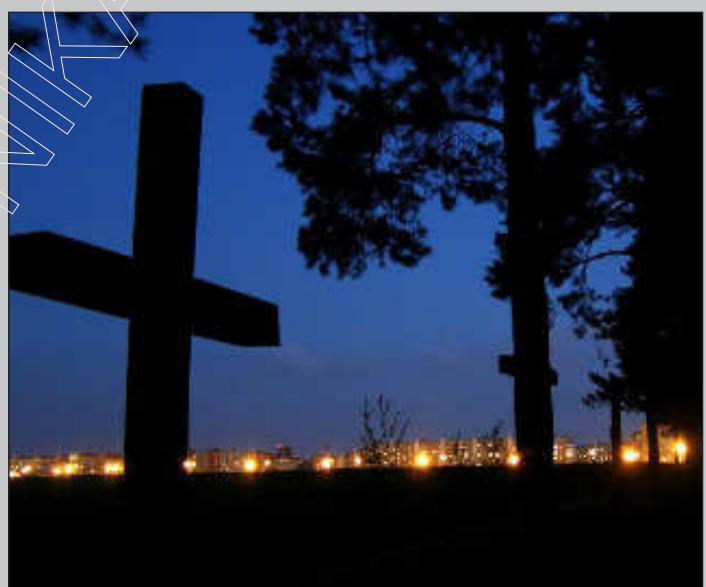
"Трапіла я ў дастаткова тыповую, у сувязі з апошнімі падзеямі, сітуацыю: крызіс, скарачэнне і, у выніку, засталася бяз працы. Прыйменага мала, але была упэўненасць, што хутка і лёгка знайду новую. Здавалася б, усё неабходнае для гэтага ёсьць: дыплом аднаго з самых прэстыжных ВНУ краіны, валоданыне замежнай мовай, розныя курсы і некаторы досьвед. Вось толькі адно я не ўлічыла. У сваім рэзюме я пазначыла: "Свабодна валодаю беларускай мовай".

Дзяўчына ўбачыла аб'яву аднаго з лепшых у Менску агенцтваў па падборы персаналу і адправіла рэзюмэ. "Праз некалькі дзён мяне запрашае на сумоўе мэнеджэр Святланы, вельмі мілай дзяўчыны, без сумневу, прафесіянал, – распавядае В. Усьціновіч. – Усё праходзіці стандартна: анкета, размова, пытанні, адказы... Даходзім да пункту з маў беларускай мовай (на сумоўі я размаўляла па-расейску). Святланы зьдзіўляецца, яна не разумее, навошта я гэта пазначыла, і праноўвае выкрасыліць гэты пункт. Усё тлумачыцца вельмі проста. Mae веды і тое, што я умею, па вялікім рахунку, зьяўляюцца таварам, а добра прадаецца толькі той тавар, які карыстаецца попытам. А мая беларуская мова нікому не патрэбная, яна толькі выклікае лішнія пытанні".

Мэнеджэр Святланы паведаміла Вользе цікавую інформацыю. Аказваецца, рэзюмэ, напісаныя на беларускай мове, часцей за ўсё ўвогуле не чытаюцца. А навошта???

"Пункт пра беларускую мову я ня выкрасыліла. А ў мяне засталося шмат пытанняў..." – падсумавала Вольга.

Шукаюць новых падазраваных...

Спінены крымінальны перасыпед двух маладых людзей, якія напярэдадні Дзядоў былі затрыманыя ў Курапатах і падазраваліся ў зьнішчэнні памятных крыжоў. Адпаведнае рашэнне было прынята 12 студзеня Бараўлянскім аддзелам Менскага РУУС. Гэта выкліканы тым, што доказаў, атрыманых падчас рассыльдавання, недастаткова для передачы справы ў суд і прызначнені да крымінальнай адказнасці двух маладзёнёў.

Пры гэтым у міліцыі адзначылі, што рассыльдаваньне крымінальной справы па факце зьнішчэння памятных крыжоў у Курапатах працягваецца. Цяпер міліцыянты шукаюць новых падазраваных.

Нагадаем, двое п'яных маладых людзей былі затрыманыя дэмакратычнымі актыўістамі 1 лістапада 2008 году. Яны ламалі памятныя крыжы на алеі, што вядзе ад Крыжа пакутай да мемарыяльнага каменя ахвярам сталінізму.